

20.12.23

9-Б клас

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Наш край на поч. XIX ст.

Мета: охарактеризувати повсякденне життя українців на поч. 19 ст: побут, традиції, звичаї, народні свята, формувати вміння працювати з першоджерелами, виділяти головне, виховувати повагу до історичного минулого України.

Актуалізація опорних знань

Діке Пóле — традиційна назва чорноморських степів у XVI—XVII вв. У вузькому розумінні — історична назва нерозмежованих і слабо заселених причорноморських степів.

Робота з картою

Постійні поселення на Криворіжжі виникають у першій третині XVIII століття з організацією зимівників Ігульської паланки Запорозької Січі, хоча й до того криворізькі степи неодноразово ставали ареною протиборства козаків із татарами Орди. Донині в топоніміці Кривого Рогу зустрічаються корені тюркського походження – назва сучасного мікрорайону «Карачуни» в перекладі з татарської означає «чорна смерть». За легендою, колись тут козаки зробили засідку на татар і знищили весь їхній загін.

У 1770–1771 роках у Кривому Розі розташовувалася Ставка Коша Запорозької Січі. Залишки її фортифікаційних споруд археологи знаходили поблизу кургану Царева Могила, розташованому в Центрально-міському районі Кривого Рогу.

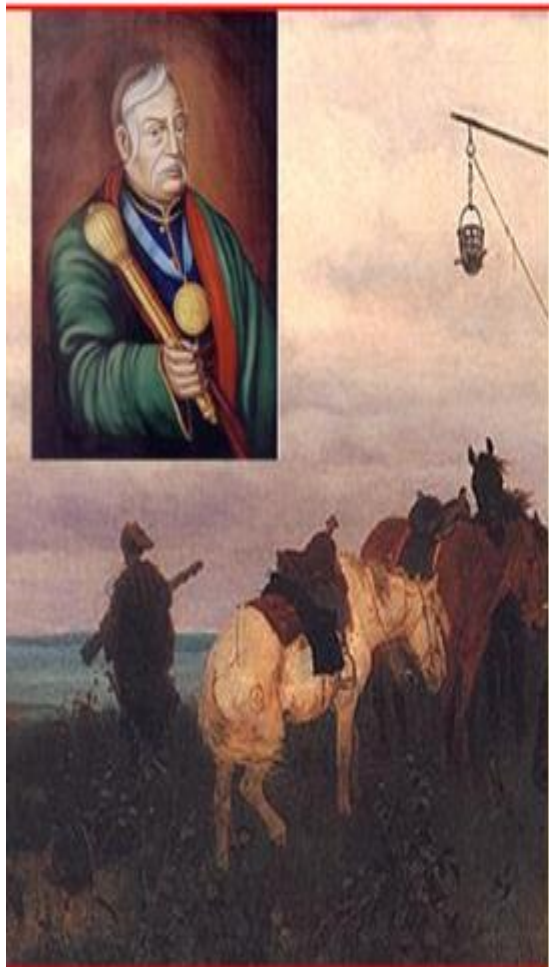
Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

У 1775 році після завершення чергової російсько-турецької війни фельдмаршал Рум'янцев-Задунайський віддав **наказ кошовому отаману Запорозької Січі**

П. Калнишевському заснувати лінію поштових станцій для здійснення зв'язку між арміями.

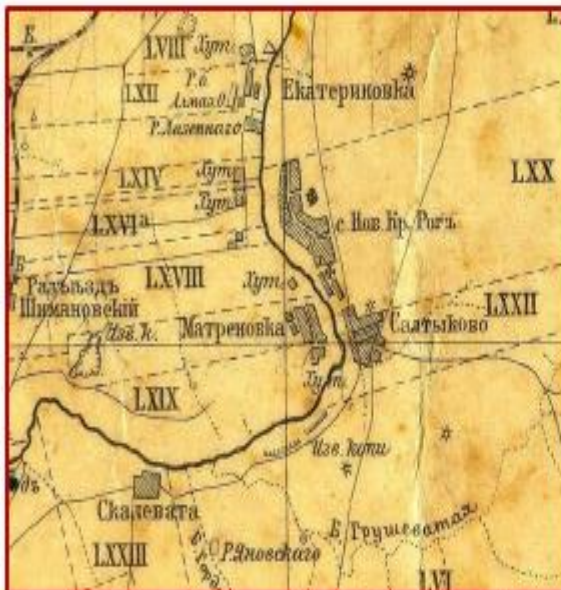
Наказ було виконано, про що зазначено в повідомленні отамана Коша Запорозького Петра Калнишевського генерал-поручнику Прозоровському від 29 квітня 1775 року: «...для комунікації в Кінбурн пошти від Новоросійської губернії у володіннях Запорозького війська до шанця Олександрівського прямо Інгульцем; у Курячій балці Саксагані поставлена 27 квітня 1775 року в Кривому Розі поштова станція...». Отже, пошта в урочищі Кривий Ріг почала діяти 27 квітня (8 травня) 1775 року. В третьому пункті «Расписания учрежденных от Новороссийской губернии в запорожских пределах до Александровых Шанцев почты ...» вказується: **«В Кривим Роге в Саксагане казаков 5, лошадей 10 от куреней Вышестеблецкого, Нижестеблецкого, Деревянковского, Уманского, Полнобелотского».**

Ця дата вважається офіційною датою заснування Кривого Рогу, однак існують сучасні історичні дослідження, які свідчать про значно раннішу дату.

Легенду про Кривий Ріг записав історик О. Мельник.

«Засновником першого зимівника на Криворіжжі був героїчний козак Ріг. За легендою, отримавши в боях поранення в ногу чи втративши око, прозваний через це «Кривим», він облишив службу й оселився в місці злиття двох річок – Саксагані та Інгульця. Поступово поряд із ним селилися інші відставні запорожці, чумаки та селяни. Зимівник збільшувався, згодом став хутором, а потім переріс у село.»

Поселення швидко зростало і вже в 1781 році налічувало 412 дворів із 2 184 мешканцями.

Новий етап в історії Кривого Рогу розпочався після ліквідації Запорозької Січі та роздачі царями цих земель у володіння російським дворянам, переселенцям з інших країн і козацькій старшині – з'являються панські села, поселення колоністів і кріпаків, перевезених із інших губерній.

**1860 року Кривий
Ріг проголошено
містечком**

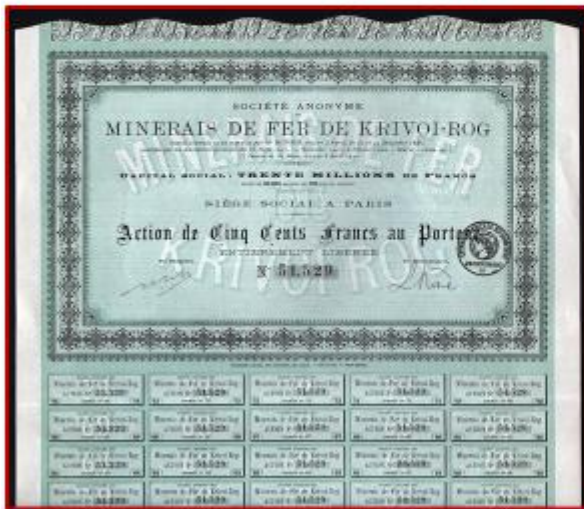

Вдале розташування Кривого Рогу дозволяло активно розвивати торгівлю та ремесла. В містечку щорічно відбувається по два-три багатолюдних ярмарки. Розвиваються традиційні ремесла: гончарне, шорне, бондарне та інші.

Дослідження «Колумба Криворіжжя» Олександра Поля стали переломними для Кривого Рогу . Були відкриті багаті поклади залізної руди.

**З 1881 р. починається видобуток залізних руд.
А аграрний край поступово перетворюється в
промисловий центр імперії**

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

КРИВИЙ РІГ – місто обласного підпорядкування Дніпропетровської області, райцентр. Розташов. при злитті річок Саксагань та Інгулець (остання – прит. Дніпра). Залізничний вузол. Центр Криворізького залізничного басейну. Нас. 692 тис. осіб (2006).

Першим постійним поселенням на тер., що нині входить до меж сучасного міста, був зимівник. Він згадується у складі створеної 1734 Інгульської паланки. Його буд-во пов'язують з іменем козака І.Рога, який в 60–70-х рр. 17 ст. обирався кошовим отаманом Чортотлицької Січі. Від 1770 в цьому зимівнику була розташов. ставка Коша Запорозької Січі. Після завершення російсько-турецької війни 1768–1774 по тутешній тер. проліг новий поштовий тракт, одна зі станцій якого 1775 була заснована в місц. урочищі – К.Р. Біля станції утворилося поселення з однойменною назвою, згодом воно отримало статус держ. слободи. 1781 слобода К.Р. стала волосним центром, її нас. налічувало 216 осіб.

Перший наук. опис К.Р. був підготовлений 1774 Й.-А.Гюльденштедтом і видрукуваний 1791 в книзі "Путешествие через Россию и в Кавказских горах". У 2-й пол. 18 ст. в районі К.Р. починається розробка залізної руди. Докладний опис криворізьких руд дав акад. В.Зуєв, який побував тут 1781.

1817 К.Р. згадується в "Списке казенных селений Херсонского и Александрийского уезда, которые в 1816–1817 гг. были обращены в военные поселения" (див. Військові поселення). Тут були розташов. два ескадрони Бузького уланського полку. Нас. становило 1336 осіб. 1857 військ. поселення К.Р. переведено до розряду сіл, а 1860 отримало статус містечка Херсонського пов. Херсонської губернії.

Пром. видобуток криворізької залізної руди і археол. дослідження краю започаткував О.Поль. 1881 було відкрито перший на Криворіжжі Саксаганський рудник з видобутком руди кар'єрним способом. Великий вплив на розвиток економіки Криворіжжя справило спорудження 1881–84 Катерининської залізниці, яка зв'язувала Кривбас з пром. р-нами Придніпров'я і Донбасу (505,6 км; див. також Залізничне будівництво в Україні). 1897 Криворізький залізорудний р-н зайняв перше місце в Росії з видобутку руди. На 1900 тут діяли 79 рудників. У 1890-ті рр. в К.Р. з'явилася нова галузь промисловості – металургійна, це зумовило значний приплив сюди населення. На кін. 19 ст. на тер., що входить до складу сучасного міста, проживало 35 тис. осіб.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/R7gT6ZHIAKs?si=sXXQkUQ6v6BM32pF>

Домашнє завдання: Опрацюйте опорний конспект.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу

nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!

